

Boutersem, Kerkomsesteenweg: aanleg oefenvelden

Programma van Maatregelen

Auteur:

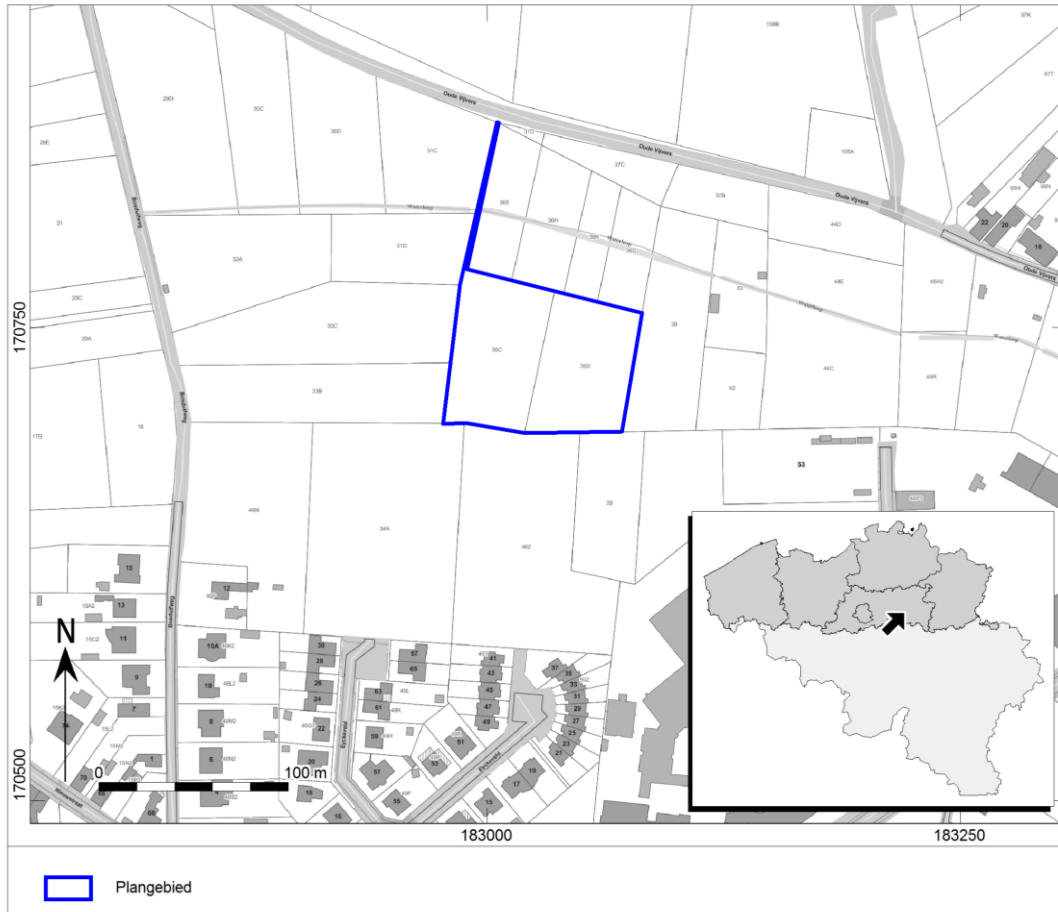
Jeroen Vermeersch

Autorisatie:

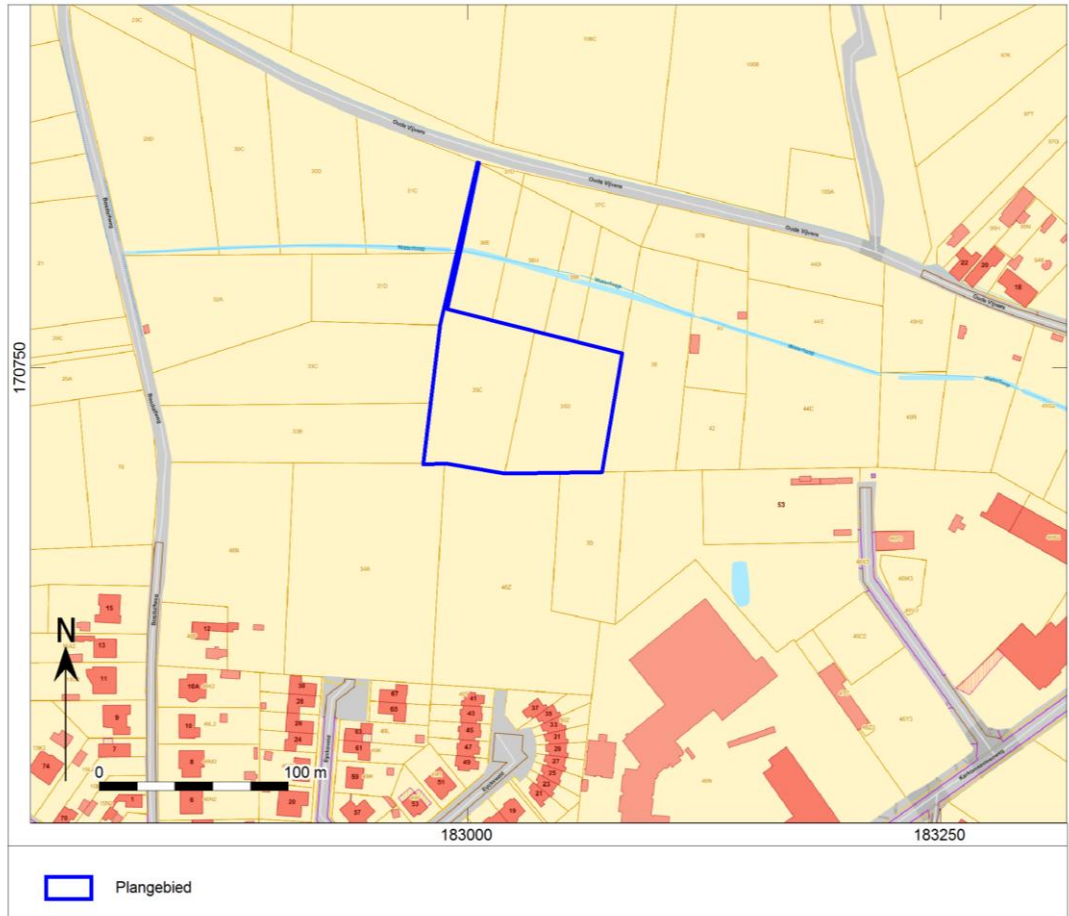
P.L.M Hazen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00072)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in maart 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Boutersem, oefenvelden, gelegen tussen de Kerkomsesteenweg en de Oude Vijvers (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen plannen om een nieuw sportveld aan te leggen. Verder wordt ook een deel van de voetweg heraangelegd en zal ook de koker van de gracht onder de voetweg heraangelegd worden.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van voorliggend bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op zandlemige afzettingen die tijdens het Quartair door de wind zijn afgezet. Deze sedimenten vormen een ca. 10 m dik pakket waar de huidige bodems in zijn ontwikkeld. Binnen het plangebied zijn drie bodemtypes aanwezig. Het gaat om een natte leembodem langsheen de waterloop en verder een matig natte zandleembodem met textuur B-horizont ten zuiden ervan, dat overeen komt met het hoger gelegen deel van het terrein. Het noordelijke deel van de voetweg is gelegen op een matig natte zandleembodem zonder profiel.

Vanwege de aanwezige (zand)leembodem en het gekende historische landgebruik is het ganse gebied aangeduid als sterk erosiegevoelig. De hoogteverschillen zijn hierbij eveneens een belangrijke factor, waarbij het zuiden op een hoogte ligt van meer dan 62 m +TAW waarbij het naar het noorden toe afhelt tot ca. 60 m +TAW. Zowel verder naar het zuiden als ten noorden van de waterloop loopt het gebied op. Of er binnen het plangebied inderdaad veel erosie heeft plaatsgevonden is echter niet duidelijk en zou eventueel door middel van een landschappelijk bodemonderzoek kunnen verduidelijkt worden.

Binnen het plangebied zijn geen archeologische resten gekend. In de ruime omgeving zijn er een aantal sites en losse vondsten gekend waarvan de oudste dateren in het Mesolithicum en Neolithicum. Het gaat hierbij voornamelijk om losse vondsten die bij prospecties zijn aangetroffen. Voor wat de Metaaltijden betreft zijn geen vondsten of sites in de CAI gekend.

Vanaf de Romeinse periode zijn op verschillende locaties, zoals de site van Butsel en de Galgenberg, Romeinse resten gekend. Het gaat daarbij onder andere om de aanwezigheid van de Romeinse weg die

Leuven met Tienen verbond. Voor de Vroege Middeleeuwen zijn in de omgeving, onder andere op de site van Butsel, aanwijzingen van bewoning. Zowel het toponiem als resten van graven wijzen hierop. Vanaf de Volle en Late Middeleeuwen is bewoning in de omgeving beter gekend. Het concentreert zich voornamelijk in de latere bewoningskernen. Binnen het plangebied zijn geen aanwijzingen voor bewoning uit deze perioden gekend.

Voor wat betreft de Nieuwe Tijd is op basis van historisch kaartmateriaal gekend dat het plangebied in gebruik was als akker. Het noordelijke deel was in gebruik als grasland, moeras of bos.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

De ligging op een hoogte, nabij een waterloop zijn een belangrijke factor voor het aantrekken van bewoning uit het Mesolithicum. Dit geldt ook voor het Neolithicum en de daarop volgende Metaaltijden omdat leembodems goede landbouwgronden zijn. Vondsten kunnen zich voordoen in de vorm van stenen artefacten, botmateriaal, houtskool (van vuurplaatsen) en sporen kunnen bestaan uit kuilen en paalsporen (vanaf het Neolithicum). Deze kunnen voorkomen vanaf het originele maaiveld. Het probleem bij dit gebied is echter dat in lemige bodems door intensieve landbouwactiviteiten vanaf de Middeleeuwen er vaak erosie ontstaat en vondsten hierdoor mee eroderen en bijgevolg uit hun context gehaald worden. Of er binnen het plangebied evenzeer sprake is van erosie is niet met zekerheid geweten. De kans bestaat echter wel maar zou door een landschappelijk bodemonderzoek kunnen bevestigd worden. Vondsten en sporen kunnen in principe goed bewaard zijn, indien ze in hun oorspronkelijke positie bevinden.

Een eind ten zuiden van het plangebied zijn Romeinse vondsten en vroegmiddeleeuwse sporen gekend. Verwacht wordt dat er geen vondsten of sporen uit de Romeinse periode of de Middeleeuwen in het plangebied voorkomen. Sites worden eerder nabij dat site verwacht, waar de Romeinse weg liep of nabij de latere middeleeuwse bewoningskernen.

Uit de informatie over de post-middeleeuwse periode is de ontwikkeling van de bewoningskernen goed te volgen. Binnen het plangebied blijft het agrarisch karakter tot op heden duidelijk. Het plangebied blijkt voornamelijk in gebruik als akker. Langsheen de waterloop in het noorden van het gebied zijn ook delen in gebruik als grasland en/of bos.

Deze gegevens duiden er op dat er een verwachting bestaat voor het aantreffen van archeologische resten uit de periode van het Mesolithicum tot en met de Metaaltijden. Voor eerdere en latere perioden is een lage verwachting is op het aantreffen van archeologische resten en sporen in situ.

Het plangebied is gelegen op een lemige bodem dat inherent erg erosiegevoelig is. Daarenboven ligt het plangebied op een helling dat naar de waterloop afloopt. Historische kaarten wijzen op een gebruik gedeeltelijk als akker wat mogelijke erosie, vermoedelijk sinds de Late Middeleeuwen, heeft veroorzaakt (al is dit iets wat moet getoetst worden om met zekerheid te zeggen). Indien er vondsten aanwezig zouden zijn dan bestaat de kans dat deze uit context zijn gehaald ten gevolge van deze erosiewerking in het plangebied.

2.3 De impactbepaling

Het plangebied is gelegen in Boutersem ten noorden van de Kerkomsesteenweg en ten zuiden van de Oude Vijvers. Op dit terrein is reeds een sportveld aangelegd, ten noorden van dit veld zullen twee oefenvelden worden aangelegd. Hierbij zal het terrein opgehoogd worden met ca. 0,5 tot 1,5 m extra grond. Onder de velden wordt ook een drainering voorzien dat binnen deze ophoging gelegen zal zijn. Hier wordt geen verstoring verwacht.

Tussen het sportveld en de twee toekomstige oefenvelden zal een horizontale betonplaat worden geplaatst. Deze plaat heeft een breedte van 8 m en een lengte van 70m. Over deze lengte zal ongeveer 1 tot 6 m op een diepte van 1m in de huidige bodem worden aangelegd. Er wordt geschat dat de verstoring een oppervlakte van ca. 200m² zal hebben.

De noordelijke rand van de oefenvelden zullen worden begrensd door een keermuur die met een lengte van 44 m deels in de huidige bodem zal worden aangelegd. De bouwput hiervoor zal een breedte hebben van

2,5m en een diepte van 0,8m in het huidige maaiveld. Hierbij kan een verstoring van ca. 110 m² verwacht worden.

Wat de voetweg betreft zal deze heraangelegd worden. Deze komt bijgevolg eveneens op de opgehoogde bodem te liggen. Hier wordt geen verstoring verwacht. Ook de koker waar de waterloop onder de voetweg loopt zal vernieuwd worden. Eventuele verstoring van de huidige bodem zal ook daar onbestaande of miniem zijn. Er kan gesteld worden dat er (naar schatting) ongeveer 310m² originele bodem verstoord zal worden, verspreid over twee zones met een breedte tussen 1 en 6 meter en 2,5 m. Deze totale oppervlakte komt overeen met minder dan 5% van de totale oppervlakte van het hele plangebied.

De beperkte verstoring die er bij de toekomstige werken zullen plaatsvinden heeft beperkte kans op het aantreffen van vondsten uit het Mesolithicum tot en met de Metaaltijden. De verstoring is qua diepte en omvang erg beperkt zodat een duidelijke context voor de interpretatie van vondsten en sporen nagenoeg ontbreekt. Het potentieel op het aantreffen van archeologische resten/sporen en de hierbij horende potentiële kenniswinst is dan ook zo laag dat het niet baat om in de te verstoren zones een vervolgonderzoek in te plannen. Er dienen geen vervolgstappen genomen te worden en er dient evenzeer een plan van maatregelen opgesteld te worden.

Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.